

Biblioteka
UMK
Toruń

373737

[Karol Forster]

KWESTYA
OŚWIATY POWSZECHNÉJ.

ODEZWA
DO RODAKÓW

w celu

założenia znacznej liczby

Bibliotek Powiatowych, miejskich i gminnych

w różnych częściach Polski,

i

wyniknąć ztąd mającego

wieczystego funduszu, na coroczną pomoc dla
niezamożnego ucznia Polskiego, poświęcającego
się naukom ekonomii politycznej.

[Berlin 1869],

Druk. Juliusz Sittendorf

W 1136/62

ODEZWA
DO RODAKÓW.

Lecz zaklinam, niech żywi nie tracą nadziei
I nieśną przed narodem oświaty kaganiec.
(Jul. Słowacki. — Testament.)

SZANOWNI RODACY!

Wiele teraz w świecie mówią i piszą o rozsądnej, praktycznej oświacie, a potrzeba szerzenia takiej dziś u nas, w obec okropnego położenia rzeczy, więcej jeszcze niż gdziekolwiek indziej, jest koniecznością. Kwestya ta silnego poparcia każdego szczerze Kraj kochającego Rodaka wymaga. Tu już nie słów, ale czynów potrzeba.

Żywo przejęty ważnością téj kwestyi dla nas, i szczerze pragnąc przyczynić się do jéj poparcia, poważam się przedstawić Wam co następuje:

Po wielu pracach moich o Polsce, ogłoszonych podczas mego 18 letniego pobytu w Paryżu, w języku francuzkim, wydałem w polskim, od lat dwunastu w Berlinie: Bibliotekę nauk moralnych i politycznych w 20 tomach, i 24 książeczek dla klas pracujących Polskich.

373737

Dziś, przy podeszłym moim wieku i bliskiej już pewnie niemożności dalszej, tyle mi miłej pracy, pragnę zużytecznie jak najlepiej, tak w interesie ogólnym jak i w moim własnym szczerego pracownika, wydane przezemnie książki. Przychodzę więc z propozycją, dla której proszę o życzliwy Wasz czynny współdział.

Postanowiłem zrobić ogólną wyprzedaż książek mojego wydawnictwa po cenie o wiele niższej od kosztów wydania, i z tej wyprzedaży wydobyc trzy następujące skutki:

1) Ułatwić tą niską ceną nabywanie tych książek, w celu zakładania w różnych częściach Polski tyle u nas potrzebnych Bibliotek publicznych, powiatowych, miejskich i gminnych.

2) Wyjednać sobie, z procentu zebranego tego funduszu, małą pomoc literacką roczną, na czas zbliżającej się méj bezsilności do pracy.

3) Utworzyć z całego wpływu tej wyprzedaży fundusz żelazny, z którego procent byłby, po mojej śmierci, udzielany, jako coroczna pomoc, niezamożnemu uczniowi polskiemu poświęcającemu się naukom ekonomii politycznej.

W tym to celu, z mojej Biblioteki nauk moralnych i politycznych, składającej się dziś z 20 tomów (z których każdy zawiera oddzielne, kompletne dzieło), znaną już szanownej naszej Publiczności, i przez wszystkie nasze pisma pu-

bliczne uznanej za rzeczywiście użyteczną, proponuję, na zakładanie u nas takich Bibliotek publicznych, oddać egzemplarz nabywającym go w tym zamiarze Rodakom, po cenie 10 Talarów (zamiast ceny całego kompletu 20 tomów wynoszącej 25 Talarów*).

Każdy więc Obywatel, który chce obdarzyć swą okolicę lub swą gminę Biblioteką publiczną, i mieć to miłe przekonanie, że się czynnie przyczynił do rozwoju praktycznej oświaty w Kraju, a tém samém, do polepszenia ogólnego losu współrodaków, niechaj położy u siebie, lub w obraném na to stosowném miejscu, ten kamień węgielny do publicznego księgozbioru, i wezwie swych sąsiadów do pomnażania onego użytecznymi książkami, a wkrótce myśl ta, rozwinięta i poparta uczuciem chrześcijańskim szczerą miłości bliźniego, będzie mogła błogie dla Kraju wydawać owoce, szerząc użyteczne światło i moralność umysłu.

Imiona tych szlachetnych przyjaciół praktycznej oświaty, pozwolę sobie ogłaszać publicznie, bo słuszném mi się zdaje, aby Kraj wiedział komu takie Biblioteki publiczne winien być, i aby był dowód, jaki fundusz ztąd weszły, mam, przy méj śmierci, pozostawić na pomoc naukową, o której powyżej, pod 3, jest mowa.

*) Ile ja, od czasu rozpoczęcia tego wydawnictwa w r. 1858, rozdałem już Rodakom, przez różne Towarzystwa i znane Osoby, różnych dzieł bezpłatnie, o tém wielokrotnie pisma publiczne nasze donosiły. Liczba ta przenosi 10,000 tomów.

Poczytam się za szczęśliwego jeżeli ta moja propozycja znajdzie drogę do szlachetnych serc Polskich, i jeżeli przez tę chętną ofiarę z méj strony, którą interesowi Kraju naszego szczerze przynieść pragnę, przyczynię się do założenia u nas znacznej liczby Bibliotek publicznych w różnych stronach naszej ukochanej Polski.

Szanowni Rodacy! — Pojmiecie zapewnie, że, ofiarując Wam nabycie, w takim celu, tych egzemplarzy méj Biblioteki nauk moralnych i politycznych, i po tak bardzo niskiej cenie (poniżej znacznych kosztów wydania), nie tylko nie robię tu żadnej spekulacji, ale chętnie nawet, w takim razie, poniosę pewną stratę. Jeżeli przeto ja, jako w wyłącznym położeniu na obcej ziemi przez zbieg znanych wypadków od roku 1831 postawiony, i z ucziwój pracy jedynie na niej żyjący, przychodzę robić ofiarę z szczupłego przychodu téjże pracy, toż Wy, którym Bóg pomysłniejszy los na ziemi przeznaczył, stokroć łatwiej jesteście w stanie, tym małym wydatkiem, w rzeczy żywo ogół obchodzącej zrobionym, podać rękę do wzniesienia u nas takich zakładów rzeczywistej użyteczności dla Kraju.

Robię tę Odezwę do Waszego Polskiego serca, i mam nadzieję, że głos mój przez nie zrozumianym zostanie.

Subskrypcya otwarta jest u mnie w tym celu. Subskrybujący niechaj raczą nadsyłać mi franko,

w liście lub przez asygnacją pocztową, przedpłatę tych 10 Talarów, wraz z wyraźnym swym adresem i najbliższej poczty, a natychmiast 20 tomów téj méj Biblioteki odbiorą.

Osoby, które zechcą nabyć jeden egzemplarz mych 24 książeczek dla klas pracujących Polskich, raczą nadesłać mi dwa Talary.

Biorący 3 egzemplarze tych książeczek (72 sztuk) płaci nie 6, — lecz tylko 4 Talary.*)

Oby Bóg sumiennój téj myśli méj raczył udzielić Swoje błogosławieństwo, a w sercach Waszych, Szanowni Rodacy, obudził dla niej życzliwą sympatją i przyjazny współdział. — Służyć wiernie swojemu Kraju, poświęcać wszystkie swe siły w dobrze pojętym interesie jego bytu i jego przyszłości, w tém jest, w moim przekonaniu, zadanie każdego prawego człowieka, i hojna w tém dla niego nagroda. I ja téż, w pomyslnym skutku téj méj Odezwy, jeśli wywołam założenie takich stu zakładów publicznych, znajdę w tém, na ostatnie dni méjgo życia, najmiłą mi moralną emeryturę za szczere moje chęci, usiłowania i prace.

BERLIN, dnia 29 Listopada 1869.

KAROL FORSTER.

24 Leipziger Strasse.

*) Przy bliskiej porze dawania podarunków na gwiazdkę, książki te wielce mogą się przydać. Bo nie można taniej i użyteczniej obdarzyć jednéj Osoby za cenę 2 Talarów (4 Złtr. pap.), a trzech Osób, za cenę 4 Talarów.

WIADOMOŚĆ O BIBLIOTECE PODRĘCZNEJ NAUK MORALNYCH I POLITYCZNYCH.

Zastanawiając się nad zaniedbaniem w piśmiennictwie naszym ważnej nauki ekonomii politycznej, powziąłem w roku 1856 żywą chęć poświęcenia ostatnich już może usług moich Krajowi na przyswojenie językowi naszemu znakomitszych i dla każdego przystępnych dzieł obcych w tym przedmiocie, i obudzenia przez to u nas interesu dla tej nauki, jedyniej podstawy tyle przez wszystkich ludzi upragnionego dobrego bytu i najdzielniejszego czynnika zasad porządku, pracy i oszczędności.

Tę to myśl wykonałem w r. 1857 przez wydanie dziełka: Rzut oka na ostatnie pisma P. Guizota; w r. 1858, dzieła P. Thiersa: O własności, a przy szlachetnej pomocy Towarzystwa rolniczego Królestwa Polskiego, w r. 1859, dzieła: Przewodnik moralności i ekonomii politycznej dla użytku klas roboczych.

Takięj podstawie nadałem tytuł: BIBLIOTEKI NAUK MORALNYCH I POLITYCZNYCH.

Każden tom zawiera oddzielne, kompletne dzieło.

Nikt nie zobowiązuje się, biorąc jedno dzieło, do nabycia poprzednich, lub późniejszych wydanych.

Biblioteka ta obejmuje następujące dzieła:

I. RZUT OKA na pisma polityczno-filozoficzne P. Guizota pr. K. Forstera. (1858) . . . 1 Tal.

- II. O WŁASNOŚCI, przez P. Thiersa. 1½ Tal.
- III. PRZEWODNIK MORALNOŚCI I EKONOMII POLITYCZNEJ dla użytku klas roboczych, podług P. Rapet (4. wydanie, 1863). . . 2 Tal.
- IV. DLA KAŻDEGO KTO Z PRACY ŻYJE. Krótki Poradnik. (2 wyd.; 1861). . . 1 Tal.
- V. PRZED WYJŚCIEM NA ŚWIAT. Poświęcone młodzieży przez Dr. Saucerotte (1862). 1 Tal.
- VI. EKONOMIA, czyli środek przeciw ubóstwu przez M. L. Mézières 1½ Tal.
- VII. RODZINA, przez Pawła Janet . 1½ Tal.
- VIII. EKONOMIA POLITYCZNA, pr. J. Droz, z przedmową Michała Chevalier. (1863) 1½ Tal.
- IX. O OBOWIĄZKACH CZŁOWIEKA przez Silvio Pellico 1 Tal.
- X. O ORGANIZACYI POMOCY PUBLICZNEJ, przez Le Bastier. (1864). 1 Tal.
- XI. DROGA DO SZCZĘŚCIA, pr. J. Droz. 1 Tal.
- XII. ZARYSY EKONOMII POLITYCZNEJ, przez A. Blanqui. (1865). 1 Tal.
- XIII. FILOZOF NA PODDASZU, przez Emila Souvestre 1 Tal.
- XIV. XV. XVI. STUDYA POLITYCZNE I FILOZOFICZNE z różnych autorów. (1866). razem 3 Tal.
- XVII. ZABEZPIECZENIE, pr. E. About. 1 Tal.
- XVIII. RADY DLA RODZICÓW w przedmiocie wychowania dzieci, pr. A. Rondelet. (1867). 1 Tal.
- XIX. STUDYA NAD CZŁOWIEKIEM przez P. de Latena. (1868). 2 Tal.
- XX. WSPOMNIENIA Z PARYŻA. POWRÓT DO PORZĄDKU. Studya polityczne i filozoficzne K. Forstera. (1869) 2 Tal.

WYDAWNICTWO PISM LUDOWYCH.

24 KSIĄŻECZEK

KLASOM

PRACUJĄCYM POLSKIM

przynosi

SZCZERY ICH PRZYJACIEL

KAROL FORSTER.**SERYA PIERWSZA.**

1. Zdanie pocziwego Ryszarda.
2. Robotnik w pożyciu domowym.
3. Oszczędność i marnotrawstwo.
4. Cel ekonomii politycznej.
5. Przewodnik Ewangeliczny, wolności, równości i braterstwa.
6. O wychowaniu publicznem.

Cena
razem
 $\frac{1}{2}$ Tal.**SERYA DRUGA.**

7. Religia. Wazność obowiązku.
8. Życie w rodzinie.
9. Do matek Polek.
10. O przeznaczeniu kobiet.
11. Kwestye pieniężne.
12. O losie klas roboczych.

Cena
razem
 $\frac{1}{2}$ Tal.**SERYA TRZECIA.**

13. Wieś uboga. Oświata powszechna.
14. Wieś w stanie pomyślnym.
15. O zyskach i o płacy.
16. O sposobach z bogacenia się.
17. Ojczyzna.
18. O stanie społeczeństwa.

Cena
razem
 $\frac{1}{2}$ Tal.**SERYA CZWARTA.**

19. Oświata ludu.
20. Biblioteki i Odczyty publiczne.
21. Zarząd samego siebie.
22. Pogląd na ekonomią polityczną.
23. Potrzeba rozpowszechniania znajomości praw.
24. O wolności druku.

Cena
razem
 $\frac{1}{2}$ Tal.

Cena kompletnego egzemplarza, 24 książeczek, jest 2 Talary. (4 Zlr. pap.)

Dla Osób które, w celu rozwoju Oświaty ludowej, nabędą po trzy egzemplarze tych czterech seryi (czyli razem 72 książeczek) cena będzie, zamiast 6 Tal. — tylko 4 Talary. (8 Zlr. pap.)

Wypis z Protokółów Rady Szkolnej Galicyjskiej (Posiedzenie d. 30 Maja 1868):

„Rada uważa sobie za powinność przypomnieć Krajowi zasłużone wydawnictwo dziełek treści moralnej i ekonomicznej p. Forstera, który długą i mozolną pracą pożyteczne w swęj Bibliotece dla klas rzemieślniczych ogłosił już książki. Książki te szczególnie poleca Rada Szkolna biblioteczkom miejskim.“

Wypis z Gazety Polskiej. (Warszawa d. 28 Stycznia 1869):

„Jeżeli komu należałoby się publiczne uznanie za cichą, wytrwałą i pożyteczną nad wszelki wyraz pracę, to Karolowi Forsterowi, wydawcy Biblioteki nauk moralnych i politycznych. Oto nowy skarbczyk nauki w najstrawniejszej przyprawie podany, pożywny i dla życia pocziwego, a użytecznego konieczny. Treść jego da się zawrzeć w dwóch wyrazach: Praca i oszczędność. Jaka tu szczerość w słowie, dobra wola w myśli, serce w przestrofach, rozum w przykładach, — to zaprawdę, niczem opłacić, niczem nagrodzić się nie da.“

Wypis z Dziennika Poznańskiego. (z d. 21 Marca 1869), po wyjściu 20 tomu:

„Przekłady dzieł takich mężów jakimi są p. p. Guizot, Thiers, Janet, Chevalier, Droz, Blanqui, About, będą zawsze znakomitym nabytkiem dla naszej literatury, i przyczynią się nie mało do rozszerzania pomiędzy nami powszechnej oświaty. Praca na nie zużyta może zawsze rodzić w duszy Wydawcy tój Biblioteki najmiłsze wspomnienia, i koić jego rozboleiałe serce wychodźca tem przekonaniem, że jeden z pierwszych przemawiał do nas w imię prawdziwej oświaty i rzetelnego postępu.

Dzieło wydane pod tytułem: Powrót do porządku zasługuje na ogólną uwagę z dwóch względów. Przedstawia ono nam nietylko rozwój rewolucyi francuzkiej 1848 r. ale także idee, które w owym czasie panowały, a które autor poddaje bardzo trafnej krytyce. P. Forster był świadkiem owczesnych wypadków, patrzył na nie swymi oczyma: wszakże nie dość mu było patrzeć na ich codzienny przebieg, na ich stronę historyczną, on je śledził, badał i wnikał swoim umysłem w ich naturę społeczną; on nie spuszczał z oka ani na chwilę ich ogólnego znaczenia i politycznej doniosłości na ustrój całej Europy.

Autor, oceniając polityczne wypadki rewolucyi 1848, zastanawia się nad środkami, jakby zapobiedz nadużyciom instytucyi, które w teorii bardzo słuszne, w wykonaniu jednak stają się szkodliwymi, i wchodzi na kwestyę publicznego wychowania, którą uważa za kardynalną z wszystkich kwestyi politycznych i socyalnych.

Dzieło P. Forstera, pod wielu względami bardzo zajmujące i pouczające, tłómaczy nam, dla czego autor uważał za potrzebne wzbogacić naszą literaturę przekładami cenniejszych ekonomistów francuzkich, i podać klasom pracującym, w Wydawnictwie pism ludowych, strawę pożywną. Zwracamy uwagę Czytelnika na te serye Pism ludowych, które P. Forster obecnie wydaje.“

Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego. (Poznań, d. 8 Czerwca 1869):

Na wniosek P. Vice-Prezesa naszego Towarzystwa, Stanisława Koźmiana, polecił mi Zarząd, abym u Wgo. Pana zakupił egzemplarz całego Zbioru wydawanych przez Pana dzieł z zakresu nauk moralnych i politycznych, oraz 54 książeczek dla klas pracujących, życząc, aby to nabycie było, jak Pan mniemasz, pomocą moralną i silnem poparciem Pańskich usiłowań w opinii publicznej nietylko W. Księstwa Poznańskiego, ale i innych części Polski.

(podp.) H. FELDMANOWSKI,
Sekretarz Tow. Przyjaciół Nauk Poznańskiego.

Z Okólnika Ces. Król. Towarzystwa Gospodarskiego Galicyjskiego do Rad wszystkich Oddziałów tegoż Towarzystwa:

II. Przesyłamy pod 2/2, „Słowo o rozwoju praktycznej oświaty i założeniu 100 Bibliotek powiatowych, gminnych i miejskich“, P. Karola Forstera.

Niez mordowany ten pracownik, którego pisma tutejszokrajowa Rada Szkolna za pożyteczne uznała, oddaje dzieła swoje wszystkie (obejmujące 20 tomów) po cenie znizonej 10 Talarów, a 24 książeczek dla klas pracujących Polskich za dwa Talary, chcąc tą ofiarą położyć kamień węgielny do założenia Bibliotek powiatowych, gminnych i miejskich.

Tuszmy, iż Szanowna Rada chwalebna tę dążność zasłużonego Autora gorąco poprzeć, i między majątniejszymi Członkami Oddziału swego Zwolenników dla tój myśli pozyskać zechce, która jedyną daje sposobność: nieznaczną stosunkowo ofiarą, znakomite położyć zasługi około rozwoju oświaty ludowej.

Z Komitetu Ces. Król. Towarzystwa Gospodarskiego Galicyjskiego, we Lwowie, dnia 31 Maja 1869.

Vice-Prezes:
(podp.) JAN ZAŁUSKI.
Sekretarz:
(podp.) J. GRELINGER – GRELIŃSKI.

Zarząd główny Towarzystwa Pedagogicznego Galicyjskiego.

Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego na Posiedzeniu d. 10 Lipca r. b. uchwalił w skutku szanownej Odezwy Pana Dobr. z d. 5 Lipca r. b. rozesłać okólnik do wszystkich 25 Zarządów Oddziałowych naszego Towarzystwa z wezwaniem, ażeby zechciały korzystać z szlachetnej propozycji Pańskiej i zakupiły za tak niską cenę książki przez Pana Dobr. wydane.

Zarząd główny nie wątpi, że ta Odezwa wywrze skutek pożądany, albowiem niektóre Zarządy oddziałowe naszego Towarzystwa urządzają właśnie Biblioteki treści popularnej i zapewne z największą chęcią przyjmą ofiarę Pańską, dającą sposobność założenia Biblioteczki tak małym stosunkowo funduszem. Prosimy też w tym celu o przysłanie nam 25 egzemplarzy prospektu (Przez oświatę do wolności), które, wraz z okólnikiem, rozeszliśmy po naszych filiach.

We Lwowie, dnia 11 Lipca 1869.

(podp.) K. MASZKOWSKI,
Prezes Towarzystwa.

(L. S.)

Dr. GERSTMANN
za Sekretarza.

Z Czasopisma Krakowskiego: „WŁOŚCIANIN“,
z d. 15 Września 1869:

Dziwicie się bogactwu innych, narzekacie na własną biedę, a niepomyślicie o tem, że ciemnota wasza jest przyczyną waszej biedy. W innych krajach, jak w Niemczech, w Anglii, we Francyi, niema człowieka, któryby nie umiał czytać i pisać.

Tam lud czytuje naukowe książki, ot takie jak te, które p. Forster wydaje, i z nich uczy się dobrego gospodarstwa, oszczędności, pracowitości; te książki p. Forstera, to prawdziwy skarb dla ludu, to zbawienne lekarstwo na biedę i nieszczęścia włościan. Wydawca tych książeczek kocha lud polski prawdziwie, kocha go szczerze, a mimo, że już wiekiem przygnieciony, pracuje bez przerwy, pracuje dla ludu, jak ojciec dla dzieci, które naucza. A ileż to mądrości, ile serca w tych naukach.

Dlatego odzywamy się do panów nauczycieli, do wielbego duchowieństwa, do inteligencji wiejskiej, aby rozszerzaniem pomiędzy lud tych książeczek popierać racyliłnisiłowania p. Forstera, weterana w pracy piśmienniczej, w pracy, która ma jedynie dobro ludu naszego i jego oświatę na celu.

WŁOŚCIANIN.

Cena dzieł francuzkich K. Forstera:

LA VIEILLE POLOGNE. (Spiewy Niemcewicza po francuzku). Wielkie Album z 36 litografiami . . 25 Tal.

Tego dzieła jest już tylko 10 egzemplarzy.

FRANCE ET EUROPE. Lettres politiques . . 20 srg.

POLOGNE. (To dzieło tworzy tom 10ty Zbioru Didota: Univers pittoresque). 1 Vol. 55 gravures 1½ Tal.

QUINZE ANS À PARIS. 2 Volumes }
RETOUR À L'ORDRE. (Suite) 1 Vol. } 5 Tal.

Berlin, d. 29 Listopada 1869.

KAROL FORSTER.

24 Leipziger-Strasse.

W.

373737

Biblioteka Główna UMK

300051140254

Gans dater itzuezzlich N. Forster:
 LAURENCE POLONNE (Gedney Niemcewicz po hoo-
 (auke) Wielkie Album z 28 listkami . . . 28 Tl.
 Ties dater jest jak tylio 10 exemplars.
 STANCI ET EUROPE. Lancers polonais . . . 20 vgr.
 EUROPE. (To dater tyo . . . tom 10y Album Diderot:
 Universa gitorosone) 1 Vol. 55 gravura 11 Tl.

Berlin, d. 29 listopada 1839.

KAROL FORSTER.

